

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗІ СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧОГО
ТУРИЗМУ**

У статті розглянуто професійну підготовку фахівців зі спортивно-оздоровчого туризму як об'єкт державного управління й регулювання на місцевому, регіональному та національному рівнях, досліджено систему органів державної виконавчої влади й органів місцевого управління щодо розвитку спортивно-оздоровчого туризму, теоретичні та практичні аспекти здійснення контролю за даною сферою.

Сформульовано пропозиції із вдосконалення законодавства щодо професійної підготовки фахівців зі спортивно-оздоровчого туризму.

Ключові слова: державне регулювання, органи місцевого управління, методи регулювання, спортивно-оздоровчий туризм, професійна підготовка фахівців.

В статье рассмотрены аспекты профессиональной подготовки специалистов по спортивно-оздоровительному туризму как объект государственного управления и регулирования на местном, региональном и национальном уровнях. Исследована система органов государственной исполнительной власти и органов местного управления относительно развития спортивно-оздоровительного туризма, теоретические и практические аспекты осуществления контроля над данной сферой.

Сформулированы предложения по совершенствованию законодательства о профессиональной подготовке специалистов со спортивно-оздоровительного туризма.

Ключевые слова: государственное регулирование, органы местного управления, методы регулирования, спортивно-оздоровительный туризм, профессиональная подготовка специалистов.

The article deals with training specialists in sports and health tourism as an object of governance and regulation at local, regional and national levels, studied the system of executive authorities and local management of sport tourism, theoretical and practical aspects of control over this sphere. Formulated proposals to improve legislation on professional training of specialists in sports and health tourism.

Key words: government regulation, local governance, regulation, sports and health tourism, training of specialists.

Постановка проблеми та аналіз результатів останніх досліджень. Наукове дослідження організаційно-правових засад регулювання професійної підготовки фахівців зі спортивно-оздоровчого туризму в умовах переходу до ринкових відносин є надзвичайно актуальним для національної науки з державного управління. Розв'язання проблем цієї галузі має важливе теоретичне й практичне значення для регулювання відносин, для вдосконалення чинного законодавства в даній сфері.

Проблеми фахової освіти привертають значну увагу вітчизняних дослідників. Так, дослідженню проблеми професійної підготовки завжди приділялось належну увагу, зокрема таким аспектам, як: методологічні засади сучасної філософії освіти (В.П.Андрущенко, І.А.Зязюн, В.Г.Кремень), професійна підготовка фахівців у вищій школі (А.М.Алексюк, В.І.Бондар, М.В.Євтух, С.О.Сисоева), особливості професійної підготовки майбутніх фахівців для галузі туризму також не залишилися поза увагою дослідників (Б.М.Мицкан, І.В.Зорін, В.О.Квартальний) тощо.

Ураховуючи актуальність проблеми становлення й розвитку спортивно-оздоровчого туризму, відсутність сучасних моделей методичних і теоретичних засад професійної підготовки фахівців зі спортивно-оздоровчого туризму, темою наукового дослідження обрано "Організаційно-правові засади державного регулювання професійної підготовки фахівців із спортивно-оздоровчого туризму".

Мета роботи – розробка наукових положень і пропозицій з удосконалення нормативно-правової бази діяльності органів центральної виконавчої влади, органів місцевого управління у сфері професійної підготовки майбутніх фахівців зі спортивно-оздоров-

чого туризму на основі теоретичного аналізу організаційно-правових основ регулювання спортивно-оздоровчого туризму в Україні.

Методи дослідження. Методологічною основою наукового дослідження є сукупність загальних методів наукового пізнання, а також методів, застосованих у науці з державного управління. Одним із них є загальнонауковий діалектичний метод пізнання, що дозволив досліджувати стан чинного законодавства України щодо організаційно-правового регулювання професійної підготовки майбутніх фахівців зі спортивно-оздоровчого туризму. Методи індукції та дедукції дозволили сформулювати загальні положення правового забезпечення спортивно-оздоровчої діяльності на підставі його нормативно-правового регулювання із застосуванням як загальних, так і спеціальних нормативних норм. Використання методів емпіричного дослідження (порівняння й спостереження) дозволило виявити основні характеристики державного та муніципального управління у сфері спортивно-оздоровчого туризму. Для вирішення поставленої мети широко використовувалися методи пізнання: порівняльно-правовий і системно-функціональний методи правових досліджень для вивчення існуючих в Україні організаційно-правових відносин у сфері спортивно-оздоровчого туризму, а також для визначення можливостей і шляхів оптимізації чинного вітчизняного законодавства з міжнародними нормативно-правовими актами. Водночас знайшов своє застосування й історико-правовий метод для вивчення процесу виникнення й розвитку законодавства про спортивно-оздоровчий туризм. Використовувався й метод абстрагування для формування понять шляхом об'єднання існуючих понять, пов'язаних відношенням типу рівності.

Результати дослідження. Сьогодні здійснюється активне становлення й розвиток галузі законодавства щодо підготовки майбутніх фахівців зі спортивно-оздоровчого туризму, яка є об'єднанням нормативно-правових документів у певних сферах правового регулювання суспільних відносин у процесі побудови громадянського суспільства, що характеризується єдністю змісту, форми й систематичними взаємозв'язками. Водночас необхідно враховувати, що не будь-яка сукупність нормативно-правових документів складає галузь законодавства України. Для цього вони мають володіти певною специфікою, що не дозволяє включати їх до складу вже існуючих галузей права. Усі ці нормативно-правові документи повинні мати особливий об'єкт регулювання (у даному випадку спортивно-оздоровчий туризм), бути взаємозалежними, знаходитися в тісному взаємозв'язку, ієрархічній підпорядкованості тощо. У 2002–2010 рр. активність прийняття нормативно-правових актів, що регулюють діяльність у сфері спортивно-оздоровчого туризму, збільшилася. Незважаючи на цей факт, наразі весь комплекс цих нормативно-правових документів у науковій літературі з державного управління, на жаль, не досліджений. Крім того, не здійснена систематизація та аналіз відповідної законодавчої бази України.

Отже, говорити сьогодні про спортивно-оздоровче право як про сформовану комплексну галузь зарано. Розгляд чинного законодавства про спортивно-оздоровчий туризм і професійну підготовку фахівців для даної сфери в такому ракурсі дозволить найближчим часом якісно його вдосконалити.

Укотре з'ясовано, що державне регулювання сфери професійної підготовки майбутніх фахівців зі спортивно-оздоровчого туризму в Україні все більше схиляється до європейської моделі, незважаючи на відсутність положень, присвячених спортивно-оздоровчому туризму в Конституції України.

Для здійснення державою своїх функцій у сфері спортивно-оздоровчого туризму необхідна система органів державної виконавчої влади та органів місцевого управління. Місцеве управління – складний різновид публічної влади, який може вводити як місцеві представницькі та виконавчі органи, так і державну адміністрацію на місцях, що

зумовлює сполучення в інституті місцевого управління самоврядних і державних начал. Саме в такій якості місцеве управління повинно вливатися в державний управлінський механізм, зберігаючи при цьому свої значення й самостійність.

Органам державної виконавчої влади й органам місцевого управління властиві такі ознаки: від імені держави або територіальних громад здійснювати завдання, функції за допомогою певного виду діяльності; певна компетенція, тобто сукупність завдань, функцій, прав й обов'язків; володіння владними повноваженнями; певна організаційна структура тощо. Спортивно-оздоровчий туризм як самостійна галузь впливає на систему державних органів й органів місцевого управління. Кожен із цих органів відповідно до покладених на нього повноважень виконує певні управлінські функції.

Державний контроль у сфері професійної підготовки майбутніх фахівців зі спортивно-оздоровчого туризму – це діяльність компетентних органів, спрямована на додержання вимог чинного законодавства про спортивно-оздоровчий туризм, забезпечення гарантій реалізації відповідних правових норм та утвердження законності в спортивно-оздоровчих відносинах. Контроль дає можливість не лише виявити й усунути наслідки правопорушень і злочинів, але й застосовувати в разі нагальної потреби до порушників законодавства відповідні заходи.

З метою державного контролю повинна бути відповідність діяльності підконтрольних суб'єктів установленим вимогам законодавства про спортивно-оздоровчий туризм, спрямованим на організацію та провадження діяльності спортивних й оздоровчих організацій, а також забезпечення безпеки споживачів туристичних послуг. Основою для визначення принципів даного контролю за діяльністю у сфері спортивно-оздоровчого туризму є встановлені загальні принципи державного контролю, які мають свої особливості у зазначеній галузі, а також спеціальні принципи, притаманні сфері спортивно-оздоровчого туризму.

Законодавча регламентація державного контролю та контролю з боку органів місцевого управління у сфері спортивно-оздоровчого туризму не має обмежуватися лише посиленням на необхідність здійснення контролю, а має містити весь механізм його здійснення та наслідки контролювання.

Доведено необхідність регламентувати повноваження відповідних органів у законодавстві України, виходячи з принципів: органи місцевого управління беруть на себе турботу про розвиток спортивно-оздоровчого туризму на користь конкретної територіальної громади села, селища, міста, а органи державної виконавчої влади забезпечують регулювання й розвиток спортивно-оздоровчого туризму відповідно до загальнонаціональних інтересів.

Закріплені положення в нормативно-правових документах мають бути доповнені повноваженнями органів місцевого управління у сфері спортивно-оздоровчого туризму, зокрема повноваженнями із прийняття рішень про політику зі створення умов для розвитку спортивно-оздоровчого туризму на відповідній території.

Правовим аспектам регулювання професійної підготовки фахівців зі спортивно-оздоровчого туризму приділяється також мало уваги як серед вітчизняних учених, так і серед посадових осіб органів управління. Тому пропонується Міністерству освіти і науки, молоді та спорту України: створити робочу групу при міністерстві з питань упровадження в навчальний процес курсу, присвяченого правовим основам спортивно-оздоровчого туризму, для студентів туристичних, юридичних факультетів, а також студентів фізичного виховання і спорту, ураховуючи, що робоча програма має розрізнятися з урахуванням наявних базових знань у сфері туризму, фізичної культури і спорту та державного управління, залежно від напрямку навчання; проводити роботу з популяризації інформації відносно правових основ спортивно-оздоровчого туризму, використовувати

для реалізації цього засоби масової інформації, організувати конференції, семінари, лекції-дискусії, присвячені правовим питанням у сфері спортивно-оздоровчого туризму, приділяти увагу розробці навчальних посібників із даного питання; створити систему професійної підготовки фахівців зі спортивно-оздоровчого туризму.

Висновок

У результаті наукового дослідження, проведеного на основі аналізу чинного законодавства України й практики його реалізації теоретичного осмислення наукових праць у сфері державного управління та адміністративного права, сформульовано ряд висновків, пропозицій і рекомендацій, спрямованих на вдосконалення державного регулювання професійної підготовки фахівців зі спортивно-оздоровчого туризму. Основні з них такі:

Державне регулювання спортивно-оздоровчого туризму формується виходячи з того, що держава не може бути осторонь від процесів, які відбуваються в цій сфері. Водночас її втручання має зберігати баланс між суспільним регулюванням, особистим вибором і контролем.

Сьогодні вже сформована галузь законодавства сфери професійної підготовки майбутніх фахівців зі спортивно-оздоровчого туризму. Разом із тим наразі комплекс цих нормативно-правових документів у науці з державного управління не досліджений, не здійснена систематизація й аналіз відповідної законодавчої бази, що негативно позначається на розвитку цієї галузі законодавства.

Основою для визначення принципів державного регулювання за діяльністю у сфері професійної підготовки майбутніх фахівців зі спортивно-оздоровчого туризму є встановлені загальні принципи державного регулювання, які мають свої особливості в цій галузі, а також спеціальні принципи, притаманні сфері спортивно-оздоровчого туризму. Черговий раз підтверджується, що принципами регулювання в галузі спортивно-оздоровчого туризму є такі: усебічність, гласність, дієвість, загальність, законність, об'єктивність, оперативність, реальність, систематичність, пріоритет вимог безпеки для здоров'я споживачів у провадженні спортивно-оздоровчої діяльності над економічними інтересами.

Перспективними напрямками розвитку професійної підготовки майбутніх фахівців зі спортивно-оздоровчого туризму в Україні є поліпшення якості професійної підготовки майбутніх фахівців; урахування інтересів особистості та її підтримка в процесі розвитку, що призведе до задоволення потреб туристично-рекреаційного комплексу у висококваліфікованих конкурентоспроможних кадрах.

Необхідно вдосконалити як управління у сфері туризму в цілому, так і спортивно-оздоровчого туризму зокрема на місцевому, регіональному й державних рівнях, а також: більш детально регламентувати повноваження відповідних органів державної виконавчої влади й органів місцевого управління (самоврядування) у законодавстві України, виходячи із принципу: органи місцевого управління беруть на себе турботу про розвиток спортивно-оздоровчого туризму на користь конкретної територіальної громади села, селища, міста, а органи державної виконавчої влади забезпечують регулювання й розвиток спортивно-оздоровчого туризму відповідно до загальнонаціональних інтересів. Ефективне місцеве управління буде можливим, коли повноваження відповідних структурних підрозділів (наприклад, відповідних місцевих рад та їхніх виконавчих органів (апаратів), місцевих державних адміністрацій та ін.) будуть збігатись на практиці.

Державний контроль за діяльністю у сфері спортивно-оздоровчого туризму є одним із засобів забезпечення законності в державному управлінні спортивно-оздоровчим туризмом та професійної підготовки фахівців для цієї сфери й визначається як діяльність компетентних органів державної виконавчої влади й місцевого управління, спрямована як на додержання вимог чинного законодавства про туризм у цілому, так і спортивно-оздоровчий туризм зокрема, забезпечення гарантій реалізації відповідних правових норм

та утвердження законності в спортивно-оздоровчих відносинах. Метою такого контролю є відповідність діяльності підконтрольних суб'єктів установленим вимогам законодавства про підготовку фахівців зі спортивно-оздоровчого туризму, які спрямовані на організацію та проведення діяльності спортивних й оздоровчих організацій, навчальних закладів, а також забезпечення безпеки споживачів спортивно-оздоровчих послуг.

Проведене наукове дослідження не вичерпує всіх завдань державного регулювання професійної підготовки майбутніх фахівців зі спортивно-оздоровчого туризму у вищих навчальних закладах України. Подальшої наукової розробки потребують проблеми маркетингових досліджень потреб країни у кваліфікованих фахівцях зі спортивно-оздоровчого туризму.

1. Становлення та тенденції розвитку місцевого управління в Україні : монографія / В. В. Шикеринець ; за наук. ред. д. н. з держ. упр. проф. О. Я. Лазора ; Львів. регіон. ін-т держ. управління Національної академії державного управління при Президентові України. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2010. – 184 с.

Рецензент: канд. пед. наук, доц. Тягур Р. С.

УДК 379.85 (1)
ББК 26.82+75.81

Світлана Філюк

ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ ТУРИСТСЬКИХ РЕСУРСІВ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ В РЕКРЕАЦІЙНОМУ ТУРИЗМІ

Проаналізовано наявні на території Івано-Франківської області складові природних туристських ресурсів, зокрема геоморфологічні умови, природно-заповідні території, кліматичні умови, водні й бальнеологічні ресурси, а також біологічні та ландшафтні, з метою відновлення фізичних і духовних сил людей різних вікових категорій. Окрім того, така характеристика показує, що більшість ресурсів можна використовувати й для активних видів відпочинку.

Ключові слова: рекреаційно-туристські ресурси, туризм, геоморфологічні умови, природно-заповідні території, кліматичні умови, водні ресурси, бальнеологічні ресурси, біологічні ресурси, ландшафти.

Проанализированы имеющиеся на территории Ивано-Франковской области составляющие природных туристских ресурсов, в частности геоморфологические условия, природно-заповедные территории, климатические условия, водные и бальнеологические ресурсы, а также биологические и ландшафтные, с целью восстановления физических и духовных сил людей разных возрастных категорий. Кроме того, данная характеристика показывает, что большинство ресурсов можно использовать и для активных видов отдыха.

Ключевые слова: рекреационно-туристские ресурсы, туризм, геоморфологические условия, природно-заповедные территории, климатические условия, водные ресурсы, бальнеологические ресурсы, биологические ресурсы, ландшафты.

Analysis available at the Ivano-Frankivsk region components of natural tourist resources, including geomorphological conditions, natural protected areas, climate, water and Balneological resources and biological and landscape, to restore physical and spiritual strength of people of different age groups, except that this characteristic indicates that the majority of resources can be used for active rest.

Key words: recreation and tourism resources, tourism, geomorphological conditions, natural protected areas, climate, water resources, balneological resources, biological resources, landscapes.

Постановка проблеми та аналіз результатів останніх досліджень. Під рекреаційно-туристськими ресурсами розуміють сукупність природних і соціально-культурних комплексів та їхніх елементів, які сприяють задоволенню фізіологічних і соціальних потреб людини, відновленню її працездатності і які при сучасній та перспективній структурі рекреаційних потреб і техніко-економічних можливостях використовуються